

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

T. İlky Somel O Yıllar / Trabzon 1963 Şubat-1968 Ekim

Yayın Yönetmeni : Necip Azakoğlu

Yayına Hazırlayan : Öner Ciravoğlu

Trabzon Kitaplığı, Yayın No: 11

Tarihçi Kitabevi Yayınları, No: 159

Birinci Basım, Eylül 2022, 1000 adet

Tasarım : Devrim Yaman / Maestro İletişim Grubu

Uygulama : Edanur Özçelik / Maestro İletişim Grubu

Baskı ve Cilt : Seçil Ofset,
100. Yıl Mah. Mat-Sit. 4. Cad. No.77, Bağcılar-İstanbul
Tel: 0(212) 629 0615
Sertifika No : 44903

ISBN: 978-975-2466-52-4

Her hakkı saklıdır.
İzinsiz hiçbir şekilde çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

TAMEV Trabzon Araştırmaları Merkezi Vakfı
Yazmacı Tahir Sk. No.48, D.17, Bostancı,Kadıköy-İstanbul
Tel : 0(216) 362 3555
tamev@tamev.org / www.tamev.org

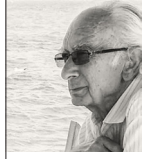
Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi
Moda Caddesi, No: 104/A, Kadıköy 34710 İstanbul
Tel : 0(216) 418 6886
info@tarihcikitabevi.com / www.tarihcikitabevi.com
Sertifika No : 17618

T. İlkey Somel

O Yıllar

Trabzon, 1963 Şubat-1968 Ekim

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

TRABZON
ARAŞTIRMALARI
MERKEZİ
VAKFI

Tarihçi
Kitabevi

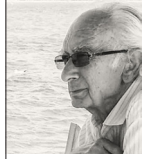

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

İçindekiler

Babam!	6
O yıllar	12
Trabzon'un Büyük Kayıplarından	13
Ganita Sevdalıları	13
Bir Gazete Çıkacakmış	14
İlk Gün İlk Haber	18
Merhaba Politika	23
...Ve "Perde" der Amatör Tiyatro Kulübü	26
"Kan Davası Bizimki"	33
Başkan Kennedy'e Suikast!	34
Üniversite Kenti Olmak	35
Unutamadığım Sunum; Temel Şükrü Doğru ve Arkadaşları	37
Anılardan Bir Mektup	38
Böyle Bir Şeydi Ganita	41
Herkes Heyecanlıydı O Gün	47
Bir Yanımız Sarı-Kırmızı, Öte Yanımız Yeşil-Beyazdı O Gün	48
Futbol Dünyasında Adeta Deprem Olmuştu	50
O Sevdalar Yeni Bir Sevgili Yarattı	51
Bir Kalem Ustası: Niyazi Tarakçıoğlu	54
"Hasret Kaldım"	55
Uzun Sokakta Kitapçı Vitrinlerini Seyretmek	56
Sokak Kitapçılarımız da Vardı	58
Orhan Veli'nin İstanbul'una İnat	62
Anadolu'da Gazeteci Olmak	66

Masal Gibi	68
Kar Yağdığında Trabzon'a	69
Kar	71
Bülent Ecevit Konuşurken Sahnede Cinayet İşlendi	72
Burası, 202 Nokta 2 Metre 1484 Kilohertz Üzerinden Yayın Yapan Trabzon İl Radyosu	73
Tahta Kasalı Otobüslerimiz Vardı	80
Bir İlki Yaşamak	82
Hamsiye Hasret Yıllar	85
Fındık Kabuğunun Sıcaklığında	94
Neredeler?	96
Bir Kırık Dal Şimdi	98
Pide Arası 150 Gram	99
Vapurlarımız Vardı O Yıllar	100
Pervaneli Uçaklarımız ve Otobüslerimiz Vardı	101
Her Yerde Kar Var	102
Pidenin Kokusu	104
Osman Nuri Kardeş'in 1948 Austin'i	105
Neden Uzaktan Sevmek?	107
Fotoğraflarda "O Yıllar"	112

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

6

BABAM!

Bana o soruyu ilk sorduğunda dört yaşındaydım. "Tatilde nereye gidelim?" Daha alfabenin harflerini tanıımıyordum ki ben, tatil beldelerini nerden bileyim! "Olsun, şimdiden aile kararlarına katılmayı, fikrini beyan etmeyi öğrensin. Kendine güveni erkenden gelişsin." dedi soru karşısında şaşırın anneme. Sonra aralarında konuşurlarken Antalya'yı anlattılar bana, kumsalını, denizini, sıcağını. "Oraya gidelim." dedim heyecanla. Hatırladığım ilk tatilimizdir hâlâ...

Memur şehri Ankara'da insanlar, yaz aylarında 15 gün, bir deniz kentine gidebilmek için yaşarlardı o yıllarda. Ben de yıllar sonra iş hayatına geçtiğimde bu kavramı şiddetle hissetmişim.

Sanırım 1986 yaz başlarıydı. "Baba, hep söylüyorsun ama senin memleketini hiç görmedim ben. Trabzon'a gidelim mi bu yaz?" dedim. Gözlerindeki şaşkınlıkla karışık sevinç ve heyecan pırıltılarını hâlâ hatırlıyorum. O günden Trabzon'a hareket ettiğimiz temmuz sabahına kadar hemen her akşam yemeklerinde konumuz memleketti. Kâh anılar, kâh gezeceğimiz yerler, kâh tadacağımız lezzetler... ve özlenen arkadaşlar, tanıdıklar...

Sanırım o gece uyumadım, ya da belki bir iki saat... Annemle babamın oda kapısına dayandığımda saat sabaha karşı 4.30'du. Daha gün doğmadan yola çıktık, 5.30 gibi. Her seyahatte bir baba klasiğimiz domates ve beyaz peynirli sandviçler hazır. Halamın kurabiyeleri de öyle. Öğlen gibi Samsun'a vardık. Dinlenelim hem de Samsun'u biraz gezelim diye konakladık. Ertesi sabah yine sanırım sabah 5 gibi Samsun'dan Trabzon'a doğru yola çıktık. Yolda Ünye civarında güneş doğdu. Ve işte o zaman tanıştım ben Karadeniz'in bin bir yeşiliyle, tarifsiz deniz kokusuyla... Babama ne zaman baksam gözleri hep

daha ileriye bakıyordu, sanki hemen varmak istiyor gibiydi. Saklamaya çalıştığı bir telaş ve heyecan içindeydi. Benim yol boyu gördüklerimden etkilenmem onu çok mutlu ediyordu.

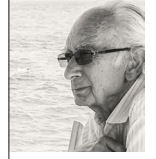
Manzaranın tadına varmak için o cennet yolu yer yer öyle yavaş geldik ki, arkamızdaki araçlar sürekli korna çalıp uyardılar bizi. O yıllarda çok dar ve gidiş geliş olan Doğu Karadeniz oto yolunda hemen hemen her bulduğumuz cepte duruyor ve fotoğraf çekiyorduk. Evimizde saksı bitkisi olarak çok severek yetiştirdiğim aşk merdiveni bitkisinin o yolda asfaltta doğru uzanan yabancı bir ot olduğunu görmek beni çok şaşırtmış, canım babamı çok eğlendirmişti. Hafifçe böbürlenerek "Dur bakalım daha neler göreceksin!" dedi.

Altı saatlik Samsun-Trabzon yolunu sanırım on iki saatte tamamladık. Virajlarda ilerledikçe Trabzon siluet halinde görünmeye başladığında, babamın nefes alışlarının sıklaştığını. giderek sessizleştiğini hatırlıyorum.

Şehri kıyısından geçip Karadeniz Teknik Üniversitesi hizasında, yine kıyıdaki konaklayacağımız tesise vardık. Yol ve heyecan, hepimizi yormuştu. Ertesi sabahtan itibaren şehri ve çevresini gezmek üzere planlar hazırды.

Yomra'da fındıklıkta koşturduğu, seranderde uyuduğu tanıdıkların evini ziyaret ettik. Gözyaşları özlemle ve sevinçle birbirine karıştı. Hayatımda yediğim (bu yaşta hâlâ daha iyisini yemedim) en lezzetli su böreğini yapmıştı Zehra Hala ve Emiş teyze. Sanki ben de onların evinde büyümüşüm gibi hissediyordum, öyle sıcak, öyle koşulsuz bir sevgi... Anıların, sohbetin ve güzelliklerin sonu yok gibiydi...

Sümela Manastır gezisinde benim nutkum tutuldu, gerçekten konuşamadım. Sadece nefes alıp, derenin ve kuşların sesiyle, hiç durmadan babamla ikimizin deklanşör sesini duyabiliyordum. Kaç bobin film bitirdik hatırlamıyorum. Keşke o yıllarda cep telefonu veya dijital fotoğrafçılık olsaydı.

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

8

Sümela gezisi ayrı bir yazı konusu bile olabilir. Ha bir de Uzungöl... Temmuzun 20'sinde odun sobası başında ısınmaya çalışırken kavun kesip yediğimiz inanılmaz cennet. Şanslıyım ki babam sayesinde daha patika yolla ulaşılırken gördüğüm, bugünün betonlaşmış turizm merkezini henüz el değmemişken görebildim.

Sonra Soğuksu milli parkı ve Atatürk Köşkü... Gözleri dolu dolu, Faik dedemin eski köşkünün önünde durup bana anlatmak isteyip de boğazının düğümlendiği o anlar. Yıllarca o köşkü tekrar satın alabilmenin hayalini kurdu. Atatürk Köşkü'nde geçirdiğimiz o muhteşem gün, müze, Trabzon manzarası, insan bir şehire neden ve nasıl âşık olabilir, anlamaya başlamıştım o gün.

Trabzon'da geçirdiğimiz o günlerde babamı ben, limana bakan, Ortahisar'daki evlerinin sokağında bir çocuk, Ganita'da romantik bir delikanlı, Haluk Ongan Sahnesi'nde ilk sahne heyecanını yaşayan bir tiyatro sevdalı, Uzun Sokak'ta, Ata Park kavşağında ilk yazılarını kaleme alan bir gazeteci namzeti olarak gördüm. Zanos Köprüsü, Boztepe, Aya Sofya Müzesi, Gülbahar Hatun Camii, Maraş Caddesi... Her adım, her kaldırım taşı, her lezzet, her koku, her ses onun için çok değerli anılar taşıyordu. Bana her şeyi ama her şeyi anlatmaya, herkesi tanıtmaya ve her yöresel lezzeti tattırmaya çalışıyordu bitmeyen bir enerji ve heyecanla. Laf aramızda, Trabzon'da yediğim o muhteşem kekik kokulu dönerden sonra 1 yıl kadar Ankara'da döner yiyemedim.

Her yürüdüğümüz sokakta, her virajdan sonra karşımıza çıkan manzarada, her kokuda, her seste bir anı vardı babam için.

Orada geçirdiğimiz o 20 günün babam için duygusal olarak ne denli zor olduğunu bu yazıyı yazarken daha iyi anlıyorum.

Her kız çocuğu babasına biraz âşiktir. Ben de öyleydim. Ama babamın sevdalı olduğu o güzel şehirde geçirdiğimiz o ilk yaz benim babama olan aşkıma daha da derinleştirdi. Babamın

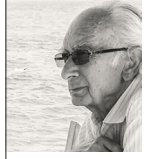
yüreğini, özlemlerini, derinliğini daha bir yakından tanıma fırsatım oldu. Ben o güzel şehire ilk 15 yaşında gittim, sonraki 3 yaz hatta üniversite mezuniyet tezim için 92 yazında da... Her gidişimde, yüreğimin bir parçası kaldı bir köşesinde, babamın belki de yüreğinin yarısı...

Bu olgun yaşlarımda bunları tekrar hatırlamak, bu günkü duygularıyla ve babamın özlemiyle harmanlamak boğazımda duygular oluşursa da, öyle asil, kültürlü ve yüreği sevgi dolu bir adamın kızı olmak, her zaman yere sağlam basıp hayatta dimdik durabilmemi sağlamıştır.

Babamın basımını göremediği bu ikinci kitabını hayata geçirecek olan ekibe, başta Bilgin Aygöl ve Trabzon Vakfı'na ve TAMEV yönetim kuruluna teşekkür. Annem Fahriye Somel'in de babamın ani gidişinden sonraki en büyük arzusunu yerine getirdiğiniz için sonsuz teşekkürler ediyorum. Ve Tahir İlkay Somel'in kızı olarak dünyaya gelmiş olduğum için Allah'a bir kez daha şükrediyorum.

K. Dide SOMEL AKTAŞ

30.05.2022

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

10

Merhaba,

Trabzon'da gazetecilik yaptığım yıllar, "o yıllar"...

Yaşananlar, acısıyla-tatlısıyla hafızada kalanlar.

Unutulmayanlar.

Ama yer yer kopuk.

Kimisi donuk kareler.

Unutmadığım ne varsa Trabzon üstüne, aktarmaya çalıştım.
Belki bir belge, belki sadece geçmişe ait bir not olabilir
düşüncesiyle.

Ellerimizin arasından kayıp giden yıllara bakıyorum da, o yıllar
Trabzon'un gelişmeye, genişlemeye başladığı yıllardı.

Üniversitesi o yıllarda kapılarını açmıştı.

Çimento fabrikasının o yıllarda dönmüştü dev kazanı.

İdman Ocağı ile İdman Gücü birleşince, adı "Karadeniz
Fırtınası"na çıkan Trabzonspor o yıllarda kurulmuştu.

Kar yağdığında elektrikler kesilirdi o yıllarda, biz gazeteciler de
bir hafta tatil yapabiliydik. Yıllık izin gibiydi o tatil.

Trabzon'un Fatih Sultan Mehmet Han tarafından fethi, ilk defa
o yıllarda, üç gün süren şenliklerle kutlanmaya başlanmıştı.

Boztepe'den, Radar Üssü'nün radyosundan, Fetih Şenlikleri
programı içinde yer alan özel Türkçe yayın, Trabzonlunun

yıllar boyu içine gömdüğü bir özlemini gün ışığına çıkarmıştı. Bu kentin de radyosu olmalıydı. Öyle de oldu. Kurulan demnek yönetimi, Ankara'ya gitti. Önce Trabzon milletvekilleri ile görüştü. Sonra dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Başbakan Süleyman Demirel ile görüştü. Ve amaca ulaşıldı. Kısa bir süre sonra, Taksim Meydanı'ndaki, belediyeye ait binada, Trabzon radyosu o yıllarda kuruldu.

Uzun zamanların ardından Trabzon o yıllarda kavuşmuştu Amatör Tiyatrosu'na.

O yıllar?

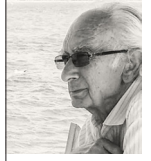
Çok mu gerilerde kaldı, bilemiyorum.

Ama yaşadığı günlerdeki sıcaklığını koruyor yüreğimde, o anılar.

Hesaba vurursak eğer, yarım asrı tarihin rafları arasında bırakmış...

Öyle söylüyor tarihler...

T. İlkay SOMEL

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

12

O Yıllar

O yıllar,

İki park arasındaydı Taksim Meydanı.

Bir yanı Boztepe yokuşuna öte yanı Erzurum Caddesi'ne yaslanırdı, palmiyeleri ve çamlarıyla Fatih Parkı, ya da diğer adıyla Âşıklar Parkı. Meydanın aşağısında da, kocaman manolya ağaçlarının gölgesinde serinlerdi Taksim Parkı.

Demem o ki, aralarında, kimilerinin "uçan yol", kimilerinin "köprü yol", kimilerinin de "viyadük" dediği beton hançer yoktu...

Yani o yıllar,

Evlerin üzerinden yol geçmediği yıllardı.

Ve o yıllar, kentlerin kendi güzelliğini, tarihin ötelерinden taşıdığı mirasını koruduğu, cumbasına, oymasına, kapısındaki piriñ tokmağına, görenleri hayran bıraktığı yıllardı.

Televizyon yoktu, radyo bile çoğu evlere henüz girmemişti. İnsanlar sinemaya gidiyordu. Tiyatro seyrediyordu. Ankara'ya da İstanbul'dan turneye gelen tiyatroların biletleri günlerce öncesinden bitiyordu.

Ve kentin kendi tiyatrosunun da perdesini açtığı yıllardı o

yıllar...Günlük gazeteler akşama doğru geliyordu Ankara'dan, İstanbul'dan. Kimi zaman da ertesi güne kalyordu daha çok kış aylarında. Ama çok sayıda eve giriyordu ve insanlar gerçekten okuyordu haberleri, fotoğraf altlarından önce.

TRABZON'UN BÜYÜK KAYIPLARINDAN, OPERA BİNASI

Bizim neslin Sümer Sineması olarak tanıdığı, filmler seyrettiği bu bina da bazı tarihi değerler gibi yol uğruna yıkılanlardan.

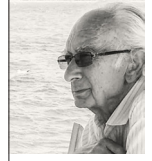
"Osmanlı Trabzon'da 1912'de Opera binası açtı, biz 1958'de yol genişleteceğiz diye yıktık, içimiz acıyor."

Bu sözler, Trabzon Vakfı Başkanı Bilgin Aygül'e ait. Kendisiyle yapılan bir söyleşide, Türkiye'nin ikinci opera binası için şöyle demiş:

"Trabzon'un kesinlikle operaya ihtiyacı var. Opera çağdaş yaşamın bir gerekliliği. Yemek gibi bir gerekliliği. Siz insanları Ortaçağ'a çekerseniz, böyle bir gereklilik olduğunu düşünemezsiniz. Osmanlı, Osmanlı diye bugün her yerde bağıyoruz. Hepimizin saygı duyduğu Osmanlı, 1912'de İstanbul'dan sonra ikinci Opera binasını Trabzon'da yapmıştı. Onu biz, yol genişleteceğiz diye yıktık. Şimdi o yol da trafiğe kapatıldı. Çok büyük bir şans. Eğer o binanın aynısını yaparsak, tarihe saygımızı, o dönemin insanlarına saygımızı ortaya koyarız. Ama bizim hakikaten içimiz acıyor."

GANİTA SEVDALILARI

Gün batarken Ganita'da olmak, bir alışkanlıktı **o yıllar**. Kimilerinin belli masaları vardı. Ve bilenler oturmazdı o masalara. Şüphe yok ki her akşam, güneşi Ganita'da batıranlara duyulan gizli saygının göstergesiydi bu.

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

O Yıllar
Trabzon
1963 Şubat
1968 Ekim

110

Cadde komşularımızdan üç ev “Trabzon evi oldukları” gerekçesiyle duruyor yolun tam orta yerinde. Fotoğrafını gördüm.

Evim, üzerinden yol geçirildiği tarihte 125 yaşındaydı, bitişiğimizdeki Boran’ların evi 125’den daha yaşlı. Bir de o evin bitişiğinde, bir zamanlar Askerlik Şubesi olan beyaz bir bina vardı. Taş binaydı, saçaklarındaki, pencere çevresindeki taş işlemler görenleri hayran bırakacak güzellikteydi. Nedense o evler, kent dokusunun özellikleri olarak kabul edilmedi ve yok edildi.

Yol açabilmek için burçların bazı bölümleri yıkıldığına göre, evlerin de, kentin antik dokusu olduğunu kim düşünecek ki?